

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра гідрогеології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

2020 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці та БЖД в галузі

рівень вищої освіти перший бакалавр

галузь знань Природничі науки

спеціальність 103 Науки про Землю

освітня програма прикладна гідрогеологія

вид дисципліни обов'язкова

факультет геології, географії, рекреації і туризму

2020 / 2021 навчальний рік

Програму в новій редакції рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

31 серпня 2020 року, протокол № 14

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: О.В. Полєвич, канд.техн. наук, ст.наук.спів., доцент кафедри

Програму в новій редакції схвалено на засіданні кафедри гідрогеології

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Ігор УДАЛОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Прикладна гідрогеологія
назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(підпис)

Аліна КОНОНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму в новій редакції погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 13 від 31 серпня 2020 р.

Голова методичної комісії

(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

Робоча програма дисципліни уточнена відповідно до наказу по Харківському національному університету імені В.Н. Каразіна «Про організацію освітнього процесу у I семестрі 2020/2021 навчального року» № 0202-1/260 від 07.08.2020 р.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності в галузі» складена відповідно до **освітньо-професійної програми** підготовки бакалавра спеціальності (напряму) 103 Науки про Землю
освітньо-професійна програма Прикладна гідрогеологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є отримання знань та їх засвоєння із теоретичних основ безпеки життєдіяльності (основні поняття, визначення, терміни БЖД; джерела небезпек та їх класифікація; методи визначення ризику), формування умінь і навичок з огляду на їх реалізацію в повсякденному житті, а також знань з охорони праці у конкретній галузі виробництва та вироботки вміння і навичок у сфері формування сучасної моделі охорони й безпеки праці; оволодіння системою знань з соціально-технічних дисциплін, які включають в себе законодавчі питання, виробничу санітарію, техніку безпеки, пожежну безпеку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування знань у студентів, які направлені на покращення умов праці, зниження травматизму;
- підвищення продуктивності праці;
- оволодіння кожним студентом методами виявлення, аналізу, прогнозування та попередження нещасних випадків та профзахворювань;
- вироботка у студентів потреб у розробці та виконанні правових, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, технічних та організаційних заходів охорони праці та БЖД;
 - розглянути фактори і умови виробничого середовища, що впливають на трудову діяльність людини;
 - проаналізувати основні причини професійних захворювань і виробничого травматизму;
 - розглянути особливості обов'язкового державного соціального страхування, пов'язаного з охороною праці;
 - формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я і життя людини і середовища її проживання від небезпек.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Кількість годин – 90.

Лекції відповідно до наказу ректора Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформи Zoom, Google Meet). Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені на сайті кафедри. Консультації індивідуальні та групові відбуваються у форматі відео конференцій або з використанням месенджера Telegram.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	2-й
Семестр	
2-й	4-й
Лекції	
36 год.	16 год.
Практичні, семінарські	
12 год.	8 год.
Лабораторні	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
42 год.	66 год.

1.6. Заплановані результати навчання:

- усвідомлення кожним сенсу свого життя, природи і призначення людини, з'ясування основних закономірностей життєвих процесів;
- вивчення різних видів небезпек;
- фактори життя і праці людини, умови праці як соціально-економічна категорія;
- санітарні умови праці, гранично допустима концентрація шкідливих речовин, небезпека праці, фактори ризику на виробництві;
- визначення ступеня ризику, наслідків впливу небезпечних і шкідливих факторів на здоров'я людини;
- мікроклімат службових і виробничих приміщень, негативні екологічні явища і процеси впливу на життєдіяльність людини, методи і засоби захисту людини від негативного впливу навколишнього середовища;
- визначати і оцінювати фактори життєвої і трудової діяльності людини у різних умовах; умови праці, класифікувати чинники, що впливають на формування умов праці;
- користуватися нормативно-правовою документацією з питань охорони праці, знати свої права та обов'язки у сфері правового забезпечення охорони праці та БЖД;
- набуття вмінь грамотно діяти в складних умовах і надзвичайних ситуаціях,

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу. Основні поняття.

Зміст і соціально-економічне значення безпеки праці. Курс "Охорона праці та безпека життєдіяльності в галузі", його завдання в справі підготовки спеціалістів і зв'язок з іншими дисциплінами. Основні терміни та визначення в галузі безпеки праці. Питання безпеки праці і поліпшення умов роботи в ринкових відносинах. Робота вітчизняних вчених по безпеці праці. Науково-технічний прогрес і безпека праці. Досягнення з безпеки праці в Україні.

Тема 2. Виробниче середовище і його вплив на людину.

Фактори виробничого середовища. Комплексна оцінка чинників виробничого середовища та їхнього впливу на здоров'я і працездатність людини. Класифікація умов праці на виробництві, їх нормування. Умови праці як соціально-економічна категорія. Класифікація чинників впливу на формування умов праці. Елементи умов праці. Оптимальні і шкідливі умови праці. Санітарні норми і їх класифікація. Гранично допустимі рівні виробничих факторів.

Тема 3. Теоретичні основи безпеки праці.

Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів, принципів їх нормування. Фізичні, хімічні і біологічні чинники, їх нормування з урахуванням часу дії. Джерела травмування та причини професійних захворювань. Психофізіологічні можливості людини. Психофізіологічні чинники і їх вплив на безпеку праці. Виробничий колектив і безпека праці.

Тема 4. Професійні захворювання і виробничий травматизм.

Виробничі травми і профзахворювання. Основні причини їх виникнення, показники для оцінки. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Моделювання виробничих ситуацій при розслідуванні причин нещасного випадку. Методи аналізу визначення матеріальних наслідків травматизму та профзахворювань. Основні технічні та організаційні засоби і заходи щодо боротьби із травматизмом і профзахворюваннями. Закон України «Про обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які причинили втрату працездатності».

Тема 5. Оптимізація системи за параметрами безпеки.

Основні шляхи створення здорових і безпечних умов праці. Закономірності формування та принципи усунення небезпечних ситуацій і впливу несприятливих умов праці. Управління безпекою праці. Основи прогнозування та профілактики виробничого травматизму і професійних захворювань. Соціально-економічні аспекти профілактики травматизму та професійних захворювань.

Тема 6. Виробнича санітарія і гігієна, ергономіка.

Мікроклімат робочої зони і нормалізація його показників. Дія мікроклімату на організм людини, показники мікроклімату. Допустимі значення. Методи і засоби оцінки мікрокліматичних умов праці. Типові рішення по нормалізації мікрокліматичних умов на робочих місцях, в побутових приміщеннях підприємств. Організація робіт при наявності несприятливих мікрокліматичних умов. Профілактика перегріву організму і простудних захворювань. Шкідливі речовини в робочій зоні і нормалізація їх параметрів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до курсу. Основні поняття	15	6	2			7	16	2	2			12
Тема 2. Виробниче середовище і його вплив на людину.	15	6	2			7	16	2	2			12
Тема 3. Теоретичні основи безпеки праці.	15	6	2			7	15	2	1			12
Тема 4: Професійні захворювання і виробничий травматизм.	15	6	2			7	13	2	1			10
Тема 5: Оптимізація системи за параметрами безпеки.	15	6	2			7	15	4	1			10
Тема 6: Виробнича санітарія і гігієна, ергономіка.	15	6	2			7	15	4	1			10
Усього годин	90	36	12			42	90	16	8			66

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Виробнича небезпека	1	1
2	Визначення робочої зони та робочого місця. Небезпечна зона.	1	1
3	Класифікація видів ризиків, їх оцінка.	1	1
4	Складання акту про нещасний випадок на виробництві	1	1
5	Фактори, які призводять до надзвичайних ситуацій.	1	
6	Правові основи безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	1	1
7	Освітлення в охороні праці	1	
8	Пожежна безпека	1	1
9	Організація охорони праці	1	1
10	Страховання в охороні праці	1	1
11	БЖД виробничого середовища	1	
12	Види інструктажів з охорони праці	1	
Разом		12	8

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Небезпеки природного походження.	4	6
2	Біотичні небезпеки.	4	6
3	Небезпеки техногенного походження.	4	6
4	Небезпека в умовах надзвичайних ситуацій.	4	6
5	Небезпеки в інформаційній сфері (інформаційна війна, прийоми маніпуляції, конфліктологія).	2	6
6	Соціально-психологічні небезпеки.	2	6
7	Визначення виробничих травм. Складання форми Н1	2	6
8	Промислова токсикологія. Гігієна праці.	4	4
9	Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	4	4
10	Основні види інструктажів з охорони праці	4	4
11	Правові основи безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	4	6
12	Законодавча база охорони праці	2	6
Разом		42	66

6. Методи контролю

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів по предмету Охорона праці та безпека життєдіяльності

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);
- Перевірка практичних робіт;
- Контрольна робота;
- Екзамен

7. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													Разом	Екз	Сума
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	Пр8	Пр9	Пр 10	Пр 11	Пр 12	Контр. робота	60	40	100
2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	20			

Пр - практична робота

Одна практична робота оцінюється в 2 або 4 бали (залежно від складності роботи)

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література:

Основна література:

1. Конституція України.
2. Кодекс законів про працю. – К., 2006.
3. Безпека життєдіяльності. Р.С. Яким, -Львів: Бескид Біт, 2005. – 304 с.
4. Безпека життєдіяльності. Є.П. Желібо, -К.: Каравела, 2005. -344с.
5. Безопасность жизнедеятельности. С.В. Белов, -М.: Высшая школа, 2000. -320с.
6. Васильчик М. В., Вінокурова Л. Е., Тесленко М. Я. Основи охорони праці. К.: Просвіта, 1997.
7. Керб Л. П. Основи охорони праці. – Київ, КНЕУ, 2001. – 252 с.
8. Купчик М. П., Гандзюк М. П., Степанець І. Ф. та ін.. Основи охорони праці. – К.: Основа, 2000.
9. Овчаров А.В. Конспект лекцій по дисципліне «Безопасность жизнедеятельности». - Харьков: СОП ИВЦ ХНАМГ, -2008. -146с.

Допоміжна література:

1. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. - Житомир, 2001.
2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. – К., 2000.
3. Лапін В.М Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібник. - 3-тє вид., стер.- Л.: Львів, банк. Коледж; К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.
4. Лушкін В. А., Торкалюк В.І, Коржик Б.М., Ачкасов А.Е., Ніколаєнко Л.Ф.
5. Лушкін В.А. Безпека життєдіяльності. -К., 2001. -350с.
6. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності. -Суми.: Університетська книга, 1999. -301с

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення:

1. Загальні основи безпеки життєдіяльності. - Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/238/76/1/1/>
2. Закон України про охорону праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
3. Жидецький В. Ц., Джигерей В. С., Мельников О. В. Основи охорони праці. – Львів: Афіша, 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edu.km.ua/referats/book/oop.html>
4. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Полевич О. В., Сегіда К. Ю. Охорона праці та охорона праці в галузі: методичні

вказівки для самостійної роботи студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Географія» та зі спеціальності «Економічна і соціальна географія». – Харків, 2012. – 32 с.

6. Теоритичні основи БЖД. - Режим доступу:
http://pidruchniki.com/1376102550810/bzhd/teoretichni_osnovi_bzhd

13. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В.Н.Каразіна.
2. Фонд Харківської державної бібліотеки ім.. В.Г. Короленка .
3. Мережа Інтернет